

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

DEDEMAN -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:12248/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

16 Aralık 2008

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltilmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (12248/03) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Nazire Dedeman'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 25 Mart 2003 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından F. İlkiz, C. Erdemgil ve H. Özatan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

Başvuran, 1949 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir.

I. DAVANIN KOŞULLARI

4 Mart 1997 tarihli bir iddianame ile savcılık basın yoluyla hakaretten başvuran hakkında ceza davası açmıştır.

3 Eylül 1999 tarihinde yürürlüğe giren ve yazılı veya sözlü basın yoluyla işlenen suçlara ilişkin karar ve cezaların ertelenmesini öngören 4454 sayılı yasanın hükümlerini göz önüne alarak, 18 Ekim 1999 tarihinde Küçükçekmece Asliye Ceza Mahkemesi, üç yıl süreyle kararın hükme bağlanmasını ertelemiştir. Temyiz başvurusu bulunmadığından karar nihai hale gelmiştir.

29 Temmuz 2002 tarihinde, başvuranın avukatı, mahkemeden, 21 Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe giren 4616 sayılı yasa uyarınca yargılamaya devam edilmesini ve müvekkilinin beraat etmesini talep etmiştir.

19 Aralık 2002 tarihinde, hakarete uğrayan tarafın şikayetini geri çekmesi üzerine mahkeme Türk Ceza Kanunu'nun 489. maddesi uyarınca davanın ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

4 Şubat 2003 tarihinde, başvuran temyize başvurmuştur.

5 Temmuz 2005 tarihinde, Yargıtay, zamanaşımı nedeniyle başvuran hakkında yürütülen yargılamanın sonlandırılmasına karar vermiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, yargılama süresinin AİHS'nin 6/1 maddesi ile öngörülen "makul süre" ilkesine aykırı olduğunu iddia etmektedir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, ilk olarak, iç hukuk yolları tüketilmediğinden AİHM'ye başvurunun reddedilmesi çağrısında bulunmaktadır. Hükümet, başvuranın Yargıtay kararı ile nihai olarak 5 Temmuz 2005 tarihinde sonlanan yargılamanın sonucunu beklemeden başvurusunu AİHM'ye sunduğu kanaatindedir.

Başvuran, sözkonusu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, Türk Hukuk düzeninin davalı ve davacılara, yargılama süresi hakkında şikayette bulunabilmeyi sağlayan etkin bir başvuru yolu sunmadığını daha önce tespit etme imkanı bulunduğunu hatırlatmaktadır (*Tendik ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 23188/02, 22 Aralık 2005). Sonuç olarak başvuranın, şikayetini çözüme kavuşturacak nitelikte bir başvuru imkanına sahip olduğu ortaya konulmamıştır. Bu durumda, AİHM, Hükümet'in bu husustaki itirazını reddetmektedir.

İkinci olarak ise Hükümet, Asliye Ceza Mahkemesinin başvuran hakkında mahkumiyet kararı vermemesinden dolayı başvuranın AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlali nedeniyle mağdur olduğunu ileri süremeyeceğini savunmaktadır.

AİHM, başvuranın şikayetinin yargılamanın hakkaniyetine ilişkin olmayıp yargılama süresine ilişkin olduğunu böylece ilgilinin AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlali nedeniyle mağdur olduğunu ileri sürebileceğini tespit etmektedir. Sonuç olarak Hükümet'in sözkonusu itirazı reddedilmektedir.

Son olarak, Hükümet, AİHM'ye, başvurunun, iddianame tarihi olan 4 Mart 1997 tarihi ile Asliye Ceza Mahkemesi'nin davanın teciline karar verdiği tarih olan 18 Ekim 1999 tarihi arasındaki dönemi kapsayan kısmının altı ay kuralına riayet edilmemesi nedeniyle kabuledilemez ilan edilmesi çağrısında bulunmaktadır.

Başvuran, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır. Başvuran, 18 Ekim 1999 tarihli kararı ile mahkemenin davayı sonlandırmadığını, 4454 sayılı yasa uyarınca davanın askıya alınmasına karar verdiğini ileri sürmektedir.

AİHM, 4454 sayılı yasa uyarınca davanın ertelenmesi kararının alınmasının ardından bir kişi hakkında yürütülen yargılamanın teoride tekrar başlama olasılığı bulunmakla birlikte, makul ve objektif bir açıdan bakıldığında, bu olasılığın, sözkonusu dönemden sonraki dönem için başvurunu özü bakımından etkilemeye devam ettiği ve tecil kararları ile yargılamanın sona ermediği sonucuna ulaşmak için yine de yeterli olmadığını hatırlatmaktadır (*Tayfun Koç ve Musa Tambaş-Türkiye*, başvuru no: 46947/99, 24 Şubat 2005).

Mevcut davada, 18 Ekim 1999 tarihli tecil kararı, başvuran hakkındaki yargılamaların sonu ve davanın kapanması olarak kabul edilebilir. Sonuç olarak, yargılamanın sözkonusu dönemi ile ilgili olarak, altı ay süresi 18 Ekim 1999 tarihinden itibaren işlemeye başlamıştır. Başvurunun 25 Mart 2003 tarihinde sunulması muvacehesinde AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 1. ve 3. paragraflarına uygun olarak başvurunun bu kısmını kabuledilemez ilan etmektedir.

Başvurunun geri kalan kısmı ile ilgili olarak AİHM, hiçbir kabuledilemezlik unsuru tespit etmediğini dolayısıyla başvurunun kabuledilebilir nitelikte olduğu belirtmektedir.

B. Esas

1. Dikkate alınacak döneme ilişkin

Yukarıda ulaşılan sonuç göz önüne alındığında sözkonusu yargılamada dikkate alınacak dönem başvuranın ertelenen yargılamasının görülmeye başlamasını talep ettiği tarih olan 29

Temmuz 2002 tarihinde başlayıp 5 Temmuz 2005’de Yargıtay kararı ile sona ermiştir. Dolayısıyla, sözkonusu yargılama iki dereceli mahkemede yaklaşık 3 yıl sürmüştür.

2. Yargılama süresinin makul yapısına ilişkin

AIHM, dava süresinin makul yapısını, dava koşullarında ve özellikle davanın karmaşıklığı, başvuran ve yetkili mercilerin tutumları olmak üzere AIHM içtihadı tarafından benimsenen kriterleri dikkate alarak değerlendirdiğini hatırlatmaktadır (*Pélissier ve Sassi-Fransa*, başvuru no: 25444/94).

Mevcut davada iki dereceli yargıda üç yıllık yargılama süresi aslında uzun görünmemektedir. Ancak, AIHM, yargılamanın iki yıl beş ay boyunca Yargıtay’da beklediğini tespit etmiştir.

Takdirine sunulan unsurların tamamını incelemesinin ardından AIHM, mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmak için Hükümet’in hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanaatindedir. Konuya ilişkin içtihadını göz önüne alarak AIHM, mevcut davada ihtilaflı yargı süresinin çok uzun olduğu ve “makul süre” gerekliliğine riayet etmediği kanaatindedir.

Bu durumda AIHS’nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AIHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran maruz kaldığı manevi zarar için 1.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, sözkonusu miktara itiraz etmektedir.

AIHM, yargılamanın uzamasının, başvuranı, tazminat ödemeyi haklı kılan bir manevi zarara uğrattığı kanaatindedir. AIHM, talep edilen miktarın makul olduğuna kanaat getirmiş ve ödenmesine hükmetmiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, AIHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 5,20 YTL (yaklaşık 3 Euro talep etmektedir) ve belge olarak iki fatura sunmaktadır.

Hükümet, sözkonusu talebe karşı çıkmaktadır.

AIHM içtihadına göre, bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve oranlarının makul yapısı ortaya konduğu sürece elde edebilir. Mevcut davada sahip olduğu unsurları ve yukarıda sözü edilen kriterleri göz önüne alarak AIHM, talep edilen miktarın ödenmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, 29 Temmuz 2002 tarihi ile 5 Temmuz 2005 tarihi arasındaki dönemi kapsayan şikayete ilişkin kısmının *kabuledilebilir* geri kalan kısmının *kabuledilemez* olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden ulusal para birimine çevrilmek üzere Savunmacı Devlet tarafından başvurana aşağıdaki miktarların *ödenmesine*;
 - (i) her türlü vergiden muaf tutularak 1.000 (bin Euro) manevi tazminat;
 - (ii) her türlü vergiden muaf tutularak yargılama masraf ve giderleri için 3 Euro (üç) Euro;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 16 Aralık 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.